

Kapitoly z dějin umění II

Otázky k historii fotografie

- Co je camera obscura, vysvětlit funkce:

Černý box s malým otvorem v jedné stěně. Otvorem se na vnitřní stranu promítá vnější obraz. CO sloužila orientálním učencům už asi v 11. století jako pomůcka pro pozorování jevů na obloze. CO byla pomůckou pro zábavu a obveselení. Seriózně ji používali ke svým zkoumáním Roger Bacon, Leonardo da Vinci ad. V okamžiku objevu lineární perspektivy sloužila jako pomůcka pro malíře, sloužící k co nejdokonalejšímu zobrazení předlohy. Tradičně, v rámci lineárního dějepisu, bývá spojována s vynálezem fotografie, a to i přesto, že nikdy nevyužívala ani chemismu, ani neposkytovala přesné mechanické zachycení promítaného.

- Vysvětlete rozdíl mezi daguerrotypem a calotypem

Daguerrotyp je fotografický obraz na měděné postříbřené destičce. Jako takový je unikát. Technika daguerrotypu nefunguje jako multiplikační (vynalezl 1839 Louis Jacques Mandé Daguerre), a to na rozdíl od calotypu (vynalezl 1841 William Henry Fox Talbot), který už pracuje klasicky na principu negativ-pozitiv a je tedy teoreticky schopen poskytnout neomezené množství kopií.

- Kdo byl Joseph Nicéphor Niépce. Jaký má význam pro fotografii?

Francouzský badatel v oblasti fotografie, který dělal první pokusy s kovovou deskou zcitlivělou asfaltem. Vlastně přinesl světu první známý fotografický obraz, 1826. Později na základě smlouvy sdělil Mandé Daguerrovy své poznatky a on částečně na jejich základě vynalezl daguerrotyp. V té době byl už J. N. Niépce po smrti.

- Jaký význam mají pojmy polotónová reprodukce a rotační hlubotisk?

R. 1890 patentoval Karel Klíč rotační hlubotisk, který umožnil polotónovou reprodukci a tím mohla začít fotografie fungovat v tištěných médiích. Od tohoto momentu se fotografie jako „objektivní obraz“ stává vlivným nástrojem formování společenského vědomí. Do této doby sice fotografie sloužila jako novinová ilustrace, ale zprostředkovaně, prací zručného rytce byla přenesena na matrici ze zimostrázového dřeva.

- Jak spolu souvisejí pojmy: Kunstphotographie, piktorialismus, tvárné techniky respektive ušlechtilé fotografické tisky, Photo-Secession NY, nová fotografie, moderní domácí fotografie?

V evropském prostoru se ve druhé polovině 19. století formuje hnutí tzv. umělecké fotografie Kunstphotographie. Má v podstatě spolkový charakter vtělený do Camera klubů (stanovy, schůze, výlety, výstavy). Je to záležitost bohatší části společnosti (lékaři, bankéři, továrníci, důstojníci atd.), hnutí s emancipační ambicí, postavit fotografii jako mechanické zobrazení na roveň tradičnímu výtvarnému umění. Důležitý je Alfréd Lichtwark, ředitel hamburské Kunsthalle, který byl hlasatelem, propagátorem a teoretikem tohoto hnutí. To už mělo v 90. letech slušnou základnu v mnoha evropských městech (Víděň, Berlín atd.). Piktorialismus, působící především v době secese, vyjadřuje touhu přiblížit fotografii malířství. Dělo se tak nejen v oblasti zobrazovacích schémat, která čerpají z tradičních žánrů: krajina, zátiší atd., ale i v oblasti vizuální podoby fotografického printu. Ten byl pomocí tzv. tvárných technik (bromolejotiks, olejotisk, pigmet, gumotisk) stylizován do grafické podoby. Šlo o to zakrýt veristickou podobu fotografie. Obsahově se piktorialismus vyžíval v secesní symbolice. Photo-Secession, NY (1902) bylo sdružení založené Alfredem Stieglitzem v New Yorku. Cílem bylo ukázat, že fotografie je schopna hlubšího sdělení. Hnutí sice začalo na ideálech umělecké fotografie, ale postupem času došlo u některých členů k orientaci na věcnější vyjádření, směrem k moderní fotografii (např. Strand, Coburn).

Nová fotografie je modernistická vize fotografie, která vidí ve fotografii současné médium, držící krok s moderní dobou. Nová fotografie v podstatě vylučuje ideály umělecké fotografie, hlavně je striktně proti metodě ušlechtilých fotografických tisků stylizujících fotografii do postavení, které jí není vlastní. Fotografie nemusí žebrot u malířství, protože má vlastní specifika a z nich vycházející poslání. Aktuální se stávají takové druhy fotografie jako vědecká fotografie, mikro a makrofotografie, rentgenogram, fotogram atd. Silným impulsem pro novou fotografii v Evropě je výstava Film und Foto ve Stuttgartu, 1929. Ta inspiruje i

domácí fotografii a v Praze jsou realizovány dvě výstavy nové fotografie, 1930, 1931, kde se sejde celá domácí foto avantgarda. Klíčové postavy domácí avantgardy přelomu 20. a 30. let: Hackenschmid, Funke, Sudek, Schneeberger, Rössler a další. Domácí moderní fotografie vyšla z amatérských fotografických klubů.

- Jak spolu souvisí pojmy Kodak No 1, Georg Eastman, a heslo: Vy zmáčknete knoflík, my uděláme zbytek?

V roce 1888 přišel podnikatel G. Eastman s nápadem malého levného a snadno ovladatelného aparátu (Kodak No 1), který opatřil dokonalým postprodukčním servisem. Zákazník vyfotografoval daný počet snímků, jenž byl k dispozici v aparátu, odeslal aparát do laboratoře, sběrný, tam mu udělali snímky a zaslali mu je zpět společně s aparátem s nově nabitým filmem. A koloběh pokračoval. Tak vstoupilo fotografování do nejširších vrstev obyvatelstva.

- Charakterizujte mokřý kolodiový proces.

Negativ se připravoval tak, že se skleněná deska polila roztokem kolodia-střelné bavlny a ještě za vlhka se exponovala. To bylo jednak nebezpečné (příprava kolodiového roztoku), a také málo pohodové. Například do terénu s sebou musel fotograf nosit malou temnou komoru v níž připravoval desky. Proces byl vynalezen v roce 1851.